Vytautas Juškaitis

Kabinės neįtvirtinta gyvenvietė

2012 m. Kabinės kaime (Alytaus r.), būsimos elektros oro linijos atramos 6 vietoje S. Širvydaitė žvalgomųjų tyrimų metu ištyrė 10 m² dydžio plotą ir aptiko I tūkst. I pusės keramikos degimo krosnies duobę su 540 lipdytos brūkšniuotos ir grublėtos keramikos šukių (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 122). 2014 m. elektros oro linijos atramos 6 vietoje, į ŠV nuo Ežero gatvės, nedidelės anksčiau ariamos kalvelės šlaite ištirta ***perkasa***. Kalvelė ŠV ribojasi su užpelkėjusia dauba. Perkasa keturkampė, 13x11 m dydžio, suskirstyta į 4 plotus. Bendras jos plotas kartu su išpjovomis buvo 147,6 m². Po 5–10 cm storio velėnos sluoksniu aptiktas 20 cm storio pilkos maišytos žemės sluoksnis, kuriame rasta 17 lipdytų keramikos šukių, raudonų plytų duženų, molinio dubens, dengto rusva glazūra, šukių, kulka. Dauguma lipdytų šukių grublėtu paviršiumi, vienos paviršius puoštas gnaibytomis duobutėmis. Tarp jų buvo vienas statmenas pakraštėlis, kurio briauna užapvalinta, sienelės lygiu paviršiumi. Daugumos šukių molio masė su stambiomis granito priemaišomis, lūžyje dažniausiai pilkos spalvos, grublėtoje masėje priemaišos smulkios. Įžemis (rudas molis) perkasoje pasiektas 25–40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Jame perkasos ŠV dalyje atsidengė 3 duobių ir vienos stulpavietės kontūrai, perkasos V dalyje – 2012 m. tirtos perkasos kontūras.

Stulpavietė ovalo formos, 23x13 cm dydžio, užpildyta pilku moliu, per 11 cm įgilinta į įžemį. *Duobė 1* 40x20 cm dydžio, į įžemį įgilinta per 14 cm, užpildyta maišytu pilku moliu. Preparuojant duobę rasta keletas žinduolių kaulų: galvijo šlaunikaulio fragmentas, avies / ožkos

1 pav. Duobių 2 ir 3 kontūrai perkasoje 1. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 1. The contours of pits 2 and 3 in trench 1.

2 pav. Grublėtos keramikos šukė iš duobės 2. U. Budvydo nuotr.

Fig. 2. A potsherd with a rough surface, from pit 2.

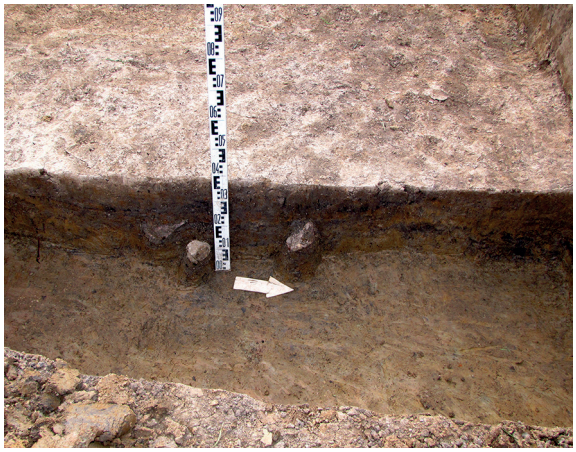

3 pav. Duobės 3 pjūvis. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 3. The section of pit 3.

kairiojo pėdos kaulo fragmentai ir dantis. Avis / ožka buvo ne jaunesnė nei 1,5–2 m. amžiaus. Daugiau radinių šioje duobėje neaptikta. *Duobė 2* rasta perkasos ŠV dalyje (1 pav.). Ji netaisyklingos formos, 1,8x1,6 m dydžio. Iš fiksuoto pjūvio bei paties duobės kontūro formos susidarė įspūdis, jog duobę 2 tikriausiai sudarė dvi atskiros duobės, kurių apačios pasiektos 65 ir 70 cm gyliuose. Duobės užpildą sudarė pilkas maišytas molis. Tyrimo metu rasta 18 stambių lipdytos keramikos šukių. Aptiktos šukės stambios, grublėtu paviršiumi (2 pav.). Iš jų matyti, jog puodai buvę masyvūs, tiesiomis sienelėmis. Šukių molio masė su stambiomis granito priemaišomis, lūžyje dažniausiai pilkos spalvos, grublėtoje masėje priemaišos smulkios.

Duobės 3 kontūras atsidengė 50–56 cm gylyje (1 pav.). Ji netaisyklingos formos, 2,6 m ilgio, 1,3–1,5 m pločio. Duobės kontūras jos ŠV dalyje buvo pusapskritimis, PR dalyje – beveik stačiakampis. Užpildą sudarė pilkas maišytas molis su smulkiais angliukais ir pelenais bei pavienės lipdytos keramikos šukės. Duobė 3 pjūvyje pusapvalė, iki 20 cm įgilinta į įžemį. Sprendžiant iš kontūro pjūvio formos, duobė 3 sudaryta iš kelių mažesnių duobių, kurių tyrimo metu nepavyko aiškiai išskirti. Duobės 3 P dalyje, 60 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, pilkame maišytame molyje atsidengė netaisyklingas 96x85 cm dydžio kontūras su degėsiais, šalia kurio buvo 12 akmenų. Akmenys nedideli, 5–12 cm skersmens, neperdegę, išsidėstę be jokios aiškios tvarkos. Tikriausiai tai buvusio nedidelio židinio fragmentai. Duobė pjūvyje pusapvalė (3 pav.). Jos užpildą sudarė pilkas molis su gausiais degėsiais. Duobėje 70 cm gylyje rasta miniatiūrinio puodelio fragmentų. Išliko dalis dugnelio ir sienelės. Puodelis buvęs lipdytas, nežymiai pūstomis sienelėmis. Jos lygiu negludintu paviršiumi, dugnelis 5 cm skersmens, be pėdutės. Puodelio išorė vietomis aprūkusi, lūžyje molio masė su smulkiomis akmens priemaišomis, pilkos spalvos. Puodelis preliminariai datuojamas I tūkst.

Kabinės neįtvirtintos gyvenvietės archeologiniai tyrimai parodė, kad jos kultūrinis sluoksnis nuartas, po 20–40 cm storio arimo sluoksniu pasiektame įžemyje likę tik įgilintos struktūros – stulpavietė, ūkinės duobės su keramika, židinys. Neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst.

Kabinės Unenclosed Settlement

In 2014, a 147.6 m^2 trench was excavated at the site of an electricity transmission tower in Kabinės village (Alytus District, South Lithuania). Three pits and the contours of one 23 x 13 cm diameter posthole were unearthed in the sterile soil under the clay in the plough zone (Figs. 1, 3). Cattle and sheep/goat bones were discovered in pit 1. Sherds of hand built pottery, mostly with rough surfaces, were found in pits 2 and 3 (Fig. 2). Pit 1 and the posthole were impossible to date because of a lack of datable finds. Pits 2 and 3 date to the 1st millennium.

Mindaugas Mačiulis

Kalniškės piliakalnis ir papėdės gyvenvietė

Kalniškės piliakalnio ir papėdės gyvenvietės kompleksas yra į ŠR nuo Gargždų miesto (Klaipėdos r.). Piliakalnis įrengtas Minijos kairiojo kranto aukštumos kyšulyje. Aikštelė trapecinė, pailga R–V kryptimi, 100 m ilgio, 13–30 m pločio, 1,5 m aukštesne V dalimi. Jos R gale supilti 4 pylimai ir tarp jų iškasti 3 grioviai. Už 3 m aukščio, 25 m pločio pylimo iškastas 3 m pločio, 0,3 m gylio griovys, už kurio supiltas antras 1,5 m aukščio, 8 m pločio pylimas. Jo išorėje iškastas 5 m pločio, 1 m gylio antras griovys, už kurio kyla trečias 1 m aukščio, 8 m pločio pylimas. Už jo iškastas 9 m pločio, 1 m gylio trečias griovys, už kurio supiltas ketvirtas 0,5 m aukščio, 10 m pločio pylimas. Šlaitai statūs, 20 m aukščio. Piliakalnio Š ir P šlaitai nuslinkę, ŠR šlaito apačia ties pylimais eroduoja. Apaugęs praretintais lapuočiais medžiais, aikštelė dirvonuoja, PV šlaite įrengti laiptai. Piliakalnis žinomas ir Anielino, Gargždų bei Kalniškės vardais. Piliakalnyje stovėjo 1253 m. minima kuršių pilis Gargždai. Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIII a (*LPA*, V., 2005, t. I, p. 419).

1998 m. piliakalnio PV papėdėje P. Tebelškis ištyrė dvi perkasas (iš viso 24 m^2), aptiko 40–95 cm storio I tūkst. II pusės – pabaigos kultūrinį sluoksnį su 60 radinių: lipdytomis šukėmis grublėtu bei lygiu paviršiumi, smiltainio verstuku, trintuvais bei jų fragmentais, žalvarine grandele (*ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 127–128). 2012 m. D. Jazbutytė piliakalnio vizualinės zonos apsaugos pozonio ŠR dalyje iškasė 5 šurfus (bendras 5 m^2 plotas), kultūrinio sluoksnio nerado (*ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 663). 2014 m. vykdant KU studentų mokomąją ekskursiją, į ŠR nuo piliakalnio saugomos teritorijos suartoje dirvoje pastebėtos išartų židinių ar pastatų vietos, išsiskyrusios tamsesnės žemės dėmėmis su degėsiais, perdegusiais akmenimis, molio tinko gabalėliais, rasta lipdytinės keramikos šukių (Zabiela G., *Kalniškės piliakalnis. Legendomis apipinta istorija*, Gargždai, 2014, p. 5). 2014 m. kovo mėnesį piliakalnio aikštelėje žurnalistas D. Nikitenka rado 1659 m. Prūsijos Frydricho Vilhelmo šilingą (*Lietuvos žinios*, 2014 m. kovo 29, p. 5).

2014 m. spalio–lapkričio mėnesiais komplekso teritorijoje bei į R už saugomos teritorijos R dalies ribų buvo atlikti žvalgomieji, o vėliau detalieji tyrimai bei žvalgymai (1 pav.). Žvalgomieji tyrimai buvo atlikti numatytose piliakalnio infrastruktūros (stendų, suoliukų, takų, nukreipiamųjų rodyklių, laužavietės) įrengimo vietose. Jų metu ištirta 15 įvairaus dydžio šurfų (bendras 25,25 m^2 plotas). Vėliau 70 m^2 automobilių stovėjimo aikštelės vietoje buvo atlikti detalieji tyrimai, kurių metu ištirtos dvi 7x5 m dydžio perkasos 1 ir 2 (bendras 76 m^2